

Яворова награда Борис Христов обявяване и връчване

Четвъртък, 2 Февруари 2023

Националната Яворова литературна награда за поезия пристигна при своя носител Борис Христов в с. Лещен. Тя бе връчена на място от членовете на журито проф.Димитър Михайлов, проф. Иван Станков, председателя на Фондация "Яворов" Тодор Иванов и зам. -председателя инж. Георги Зъбчев.

За официалното връчване на 13 януари в Чирпан поетът изпрати писмо:

Уважаеми г-н Кмете!

Уважаеми г-н Председател на Общинския съвет!

Уважаеми съграждани на големия поет Пейо Яворов!

Съжалявам, че не мога да бъда с вас на празника! Вестта за номинирането ми с националната награда на фондация „Яворов“ и община Чирпан ме свари над коректурите на антологията „Пейо Яворов“ (избрани негови творби) , част от поредицата „Българска лирика“ на издателство „Рива“, върху която работя отдавна.

Прието е в подобни случаи, награденият да представи в кратко слово своето тълкуване на автора, като изтъкне важността на неговото дело. Но по-лесно за читателя ще бъде да узнае неговото разбиране на Яворов, като разгърне тази антология – и го открие в избора на стиховете, в начина на тяхната подредба и дори в самото оформление.

Събирането на творбите на любим поет от различни периоди в едно книжно тяло напомня неделните срещи в селския храм – където вярващите са дошли да чуят гласовете си, да се черкуват... и усетят, че все още са в живота.

Обичам антологията – за мен те са начин да изразя своята почит към любимите автори, но и начин да прикроя срама от ниския ни ръст (почти без сянка) до ръста на поетите от миналото.

Аз не съм откривател на нови идеи, на нови метафори или на нов словоред – откривателят бе Той – и по повод на наградите ще кажа: Знайно за поета Пейо Яворов е че е награден веднъж... – с кръст за храброст, като доброволец в Македоноодринското опълчение.

Позволявам си, все пак, да смятам себе си като един от близките, един от множеството племенници на поета, на които той е посветил „Часът на синята мъгла“,

„...когато млъква шум и тишината стене,

при своите прозорци седнали без мощ...“

Племенникът, който никога не се сбoguва с него! И никога не му нашепна – „лека нощ!“

Благодаря ви за честа да бъда гост на град Чирпан, макар и само с това кратко слово!

Б. Христов

Честита Яворова награда, Поете!

Слово на проф Михаил Неделчев, произнесено при връчване на наградата на името на Пейо Яворов в Чирпан.

Днес, в деня на рождението на Яворов, на неговата 145-годишнина, големият съвременен поет Борис Христов получава връчваната тук, в Чирпан, веднъж на 5 години награда на името на великия трагически поет на България. Това е едно събитие в българската литературна култура, което трябва да направи всички нас, присъстващите в тази зала, щастливи, че участваме в него.

Всички ние, членовете на журито – проф. Иван Станков, проф. Димитър Михайлов, проф. Пламен Дойнов, дългогодишният пазител на паметта на поета г-н Тодор Иванов и аз, Михаил Неделчев – всички ние сме убедени, че няма днес по-достоеен български поет да получи тази голяма Яворова награда. Нещо повече, днешната щастлива среща на трагическото слово на Яворов с елегическата мъдрост на оттеглилия се в село Лещен поет е една среща, която обогатява нашата духовност. Борис Христов има една стихотворна сбирка, озаглавена „Думи върху други думи“. Неговите светли и просветлени думи се наслаждат сега върху огнените и нежни слова на автора на „Подир сенките на облаците“.

Помним какъв разтърсващ ефект имаше през 1977 г. закъснялата поява на първата самостоятелна книжка на Борис Христов „Вечерен топмет“ – на фона на доминиращите идеологизирани стихотворства. Явяваше се очевидно нов голям поет – след Константин Павлов, Иван Динков, Николай Кънчев, Иван Цанев, Биньо Иванов. Стихосбирката „Вечерен тромпет“ бе приветствена от Радой Ралин; тя бе преписвана на ръка; знаехме наизуст десетки стихотворения от нея. Завинаги остана в паметта ни фигурата на „Самотният човек“: „Той има белег на челото си и сяда винаги на края. / Дори когато е висок, самотният човек е малък“. Проф. Димитър Михайлов определи така битието на този „самотен човек“ (който, ако пише стихове „непременно ще остави / една сълза в очите или драскотина в паметта ни“): та, безпределна е меланхолията му, „тъй като живее на ръба между надеждата в писането и безнадеждността на ненаписаното“.

Атмосферата на провинциалното безвремие добиваше чрез тази поезия общосоциален смисъл – чрез такива творби като „Пренасяне гроба на баща ми“, „Вечерен тромпет“, „Човекът в ъгъла“. В своя встъпителен текст към сборника „Борис Христов в българската литература и култура“, събиращ текстовете от посветената на поета конференция в Нов български университет, съставителят проф. Пламен Дойнов пише с основание за „Вечерен тромпет“: „Възторгът от появата ѝ е повсеместен, усетен по цялото протежение на официалната и неофициалната литературна публичност“.

Още по-разтърсващ ефект имаше излязлата през 1982 г. втора малка тъничка книжка „Честен кръст“. Тук, в едноименната поема се заявяваше сякаш един отказ от писането на самата лична поезия. Назовах в моя студия всичко това като социокултурна позиция: „жестът на оттеглянето...“. Текстът на проф. Иван Станков „Мотивът за кръста в поезията на Борис Христов“ завършва така: „Мълчанието /.../ между двата езика – на поезията и на музиката – остана като лично разпятие на Борис Христов“.

Естествено, Борис Христов не престана да бъде поет. Защото: „Поетът е една оголена, подвижна рана, / поезията е страдание и вик сред океана“. Но в личните му творчески светове вече радикално властва тишината. Наивни бяха воплите на завистниците: „Та той продължава да пише?!“ А отказът бе най-вече от шумната публичност, от създаването на досегащите пространни римувани елегии. Поетът избра за новите си изяви пределния лаконизъм: афористичното слово, лирическият фрагмент, надписите под своите любими, внимателно избирани камъни. Книгите му вече носеха изразителните названия „Каменна книга“, „Книга на мълчанието“, „Камък и слово“. Съставяше една след друга своите удивителни антологии и сборници. Художникът Милко Божков направи прекрасната си изложба с акварели по съпровождащите подбраните камъни четиристишия на поета.

Днес Борис Христов наблюдава от чардака на къщата си, от площадката пред нея, ширналото се под село Лещен Неврокопско поле, а отсреща сияе гордия Пирин. Вляво е галерията му с картини на съпругата Дарина, с колекцията камъни и с книгите на поета; звучи джаз и класическа музика.

Честита Яворова награда, Поете! Щастие и дълголетие!

Проф. Михаил Неделчев е литературен историк и критик, автор на десетки книги, между които „Социални стилове, критически сюжети“ (1987), „Размишления по българските работи“ (2002), „Литературно-историческата реконструкция“ (2011), „Двете култури и техните поети“ (2012), „Ефектът на раздалечаването“ (2015). Той е преподавател по теория и история на литературата в Нов български университет; почетен професор на НБУ. Проф. Неделчев е един от най-големите изследователи на живота и творчеството на Пейо Яворов.

